

Onderwerp Afvalbeleid: opiniërende bespreking
Steller Ramon Pool

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon 06-51495866
Datum 9-1-2020

Bijlage(n) 1

Kenmerk

Geachte heer, dame,

Het Rijk is vooruitstrevend in haar visie op circulariteit en grondstoffen. Onze doelen over huishoudelijk afval, verwoord in het coalitieakkoord “Gezond, Groen, Gelukkig Groningen” sluiten daarop aan. We hebben hoge ambities op het gebied van duurzaamheid, energie en circulariteit en onze streven om afvalvrij te worden zal bijdragen aan de realisatie van deze ambities. Daarnaast geldt er de wettelijke verplichting vanuit de gemeentelijke herindeling van 2019 om het afvalbeleid uiterlijk 1 januari 2021 te hebben geharmoniseerd.

Bovenstaande ontwikkelingen zijn voor ons aanleiding om samen met u in gesprek te gaan over uw ambities op het gebied van huishoudelijk afval. Wij willen u namelijk aan de voorkant van dit proces betrekken. Om u daarbij te ondersteunen is er een verkenning opgesteld waarin de koers en mogelijke varianten voor het afvalbeleid voor de komende jaren zijn uitgewerkt. Wij willen richtinggevende uitspraken van u horen over de koers en variant die uw voorkeur hebben, zodat wij die kunnen uitwerken in een nieuw afvalbeleidsplan. De onderwerpen waar we in het bijzonder met u over van gedachten willen wisselen noemen we verderop in deze brief.

Aandacht voor afvalbeleid

De vraag naar grondstoffen is geëxplodeerd. Voorspellingen laten zien dat er in 2050 drie aardes nodig zijn om in onze huidige consumptiepatronen te voorzien. Dat maakt dat op allerlei bestuurlijke niveaus aandacht is voor het gebruik van afval als waardevolle grondstof. Het twaalfde Duurzame Ontwikkelingsdoel van de Verenigde Naties is o.a. gericht op afval preventie, vermindering, recycling en hergebruik. De Europese Commissie heeft onlangs wetgeving vastgesteld gericht op minder plastic gebruik, het gescheiden inzamelen van Gft en circulair aanbesteden. En met het plan Van Afval Naar Grondstoffen (VANG) heeft het Rijk o.a. de volgende doelen vastgesteld.

- Verhogen afvalscheiding voor huishoudelijk afval naar minimaal 75% in 2020.
- Verlagen van de hoeveelheid huishoudelijk restafval naar maximaal 100 kilogram per inwoner per jaar in 2020 en maximaal 30 kilogram per inwoner per jaar in 2025.

Los daarvan is afvalscheiding en hergebruik ook logisch vanuit een andere invalshoek. Het verbranden van afval is, naast een verspilling van grondstoffen, de meest kostbare manier om afval te verwerken. Daarnaast leveren sommige afvalstromen juist geld op als ze goed worden gescheiden. En hoe beter de mate van afvalscheiding, hoe schoner de afvalstromen die we inzamelen, hoe hoogwaardiger ze uiteindelijk kunnen worden hergebruikt.

Wat willen inwoners?

We willen de gedachtes en wensen van onze inwoners betrekken bij het opstellen van het nieuwe afvalbeleid. In eerste instantie hebben we een enquête gehouden onder inwoners en de leden van de Inwonerspanel (zie Verkenning). Deelnemers is gevraagd naar hun mening over het scheiden van afval en aanverwante kwesties. Hieronder staan de meest relevante uitkomsten. In een later traject, wanneer een of meer varianten verder worden uitgewerkt zullen we nog aanvullende informatie bij inwoners ophalen.

- 84 % vindt dat afval scheiden er nu eenmaal bij hoort, 87% vindt het nuttig.
 - 71% heeft geen moeite met afval scheiden.
 - 86% zou afval beter scheiden als er meer voorzieningen zijn.
 - 61% zou beter scheiden als er betere informatie is over het nut en de wijze van afvalscheiding.
 - 81% zou afval beter scheiden als dit financieel voordeliger uitpakt (oude gemeente Haren:90 %, oude gemeente Ten Boer:78 % en oude gemeente Groningen:70 %).
- 82% van inwoners uit de oude gemeente Haren kiest voor behoud van het huidige systeem. 54% van inwoners uit de oude gemeente Groningen en Ten Boer kiezen voor behoud van het huidige systeem. 15% kiest voor invoer van een variabel tarief.

Toekomstige koers: wat werkt om afvalscheiding te bevorderen?

In het coalitieakkoord hebben we aangegeven dat we het percentage hergebruik flink willen verhogen en dat we het hele afvalinzamelsysteem, waaronder het ophalen van grofvuil en de tarifiering van afval, daarbij betrekken. Op basis van landelijke benchmarks weten we dat er vier “knoppen” zijn waaraan we kunnen draaien om het percentage hergebruik te laten stijgen (zie uitgebreide toelichting in Verkenning).

- Door inwoners te faciliteren om hun afval makkelijk te scheiden met goede voorzieningen en een betrouwbare dienstverlening zal het scheidingspercentage licht stijgen.
- Door inwoners te motiveren met gerichte communicatiecampagnes om bewuster aankoopgedrag te hebben en afval beter te scheiden zal het scheidingspercentage

licht stijgen. Een combinatie van communicatie en goede voorzieningen leidt tot een groter stijging.

- Door nascheidingstechnieken te omarmen voor de afvalstromen waarvoor scheiding aan de bron lastig is, zijn we niet alleen afhankelijk van het gedrag van inwoners maar kunnen we gebruikmaken van technologie. We verwachten hiermee een omvangrijker stijging van het scheidingspercentage.
- Door de afvalstoffenheffing te berekenen op basis van de mate waarin inwoners scheiden. Hiermee wordt een stijging in de mate van afvalscheiding en vooral een omvangrijke daling in het volume restafval dat worden geproduceerd verwacht.

Mogelijke varianten voor Groningen

In de Verkenning hebben we drie mogelijke varianten voor Groningen onderzocht en beschreven; Extra Voorzieningen, Achteraf Belonen en Diftar per aanbieder. We zien de variant Extra Voorzieningen als basisvariant. Deze variant kan worden “opgeplust” met variant 2 of variant 3. Alle drie zijn implementeerbaar in 2021 en zijn verder uitgewerkt in de Verkenning

Variant Extra voorzieningen

In de afgelopen periode hebben we ons gericht op het makkelijker maken voor inwoners om hun afval te scheiden door veel extra papier, glas en textiel bakken te plaatsen, vooral in hoogbouw. We zien kansen om het aantal voorzieningen verder uit te breiden. Er zijn een aantal hoogbouwcomplexen en studentenconcentraties waar, afhankelijk van het aantal wooneenheden en op basis van de wens, papier- en glascontainers en eventueel Gft-containers toegevoegde waarde hebben. Daarnaast plaatsen we standaard bij behoefte papier- en eventueel glascontainers bij nieuw te bouwen appartementencomplexen. Extra papier-, glas- en textielcontainers worden geplaatst in de omliggende dorpen. We gaan door met communicatiecampagnes om inwoners te motiveren. We verwachten dat de mate van afvalscheiden zal stijgen door de extra voorzieningen en door de toepassing van nieuwe technieken in de nascheiding. Bij deze variant wordt de afvalstoffenheffing bepaald door het huidige systematiek van Groningen.

Voordelen variant:

- Het komt tegemoet aan een brede wens onder alle deelnemers aan het Inwonerspanel om het aantal voorzieningen uit te breiden.
- 54 % van het Inwonerspanel van het gebied oude gemeenten Groningen en Ten Boer heeft de voorkeur voor een variant waarbij ingezet wordt op extra voorzieningen. Deze variant heeft daarmee de voorkeur van veruit de grootste groep inwoners.

Nadelen:

- De huidige doelen voor 2025 worden niet gehaald. De mate van afvalscheiding stijgt naar +/- 66% en het volume restafval per inwoner per jaar daalt naar 118 kg.

Wat betekent dit voor inwoners:

- Deze variant zal tot weerstand en lastenverhoging leiden in de oude gemeente Haren. In 2018 was de gemiddelde afvalstoffenheffing in de oude gemeente Haren € 173, in de oude gemeente Groningen was het € 277.
- Voor de bewoners in de oude gemeente Groningen zullen de kosten onveranderd blijven in deze variant.
- Voor de grote huishoudens in oud gemeente Ten Boer kunnen de kosten omhoog gaan.

Variant Achteraf Belonen

We weten uit ervaringen van andere gemeenten dat inwoners gemotiveerd worden om hun afval beter te scheiden als ze hierin beloond worden met een lagere afvalstoffenheffing. In deze variant wordt hier rekening mee gehouden. De afvalstoffenheffing wordt bepaald op de manier van de voormalige gemeente Groningen, maar met de mogelijkheid van een beloning achteraf. Inwoners die hiervoor in aanmerking willen komen kunnen dat melden. Het aantal keer per jaar dat een deelnemend huishouden restafval heeft aangeboden via de minicontainer of de ondergrondse container wordt afgezet tegen het gemiddelde per huishouden. Dit bepaalt de hoogte van de korting. In feite is dit een beloning voor gewenst gedrag. 30% Van de deelnemers aan het Inwonerspanel uit de oude gemeente Groningen en Ten Boer geeft aan deze variant de voorkeur, tegen 14% van inwoners uit de oude gemeente Haren.

Voordelen:

- Er wordt iets meer afval gescheiden (67%) en minder restafval geproduceerd (104 kg) dan bij de variant Extra Voorzieningen.

Nadelen:

- De investeringskosten zijn relatief hoog en er is relatief veel administratie nodig waardoor de afvalstoffenheffing iets stijgt.
- De beloning zal van beperkte omvang zijn.
- In Nederland is nog weinig ervaring met deze variant.

Wat betekent dit voor inwoners:

- Voor de inwoners van de oude gemeente Haren is dit een variant die iets lijkt op wat ze nu doen. Deze variant maakt dat bij goed afval scheiden je als inwoner iets minder zal betalen t.o.v. de heffing onder de variant extra voorzieningen. De meeste inwoners zullen echter meer betalen dan wat ze nu doen. Hoe deze beloning er precies uit komt te zien zullen we nog nader uitwerken.

- Voor de inwoners in de oude gemeente Ten Boer en de oude gemeente Groningen is dit een variant waarbij ze bij een laag afvalaanbod iets minder heffing zullen betalen.

Variant Diftar per aanbieding

Bij deze variant betalen inwoners, naast een vastrechttarief, een variabel tarief per keer dat zij hun grijze minicontainer laten legen of restafval wegbrengen naar de ondergrondse container.

Voordelen:

- Naar verwachting leidt deze variant tot de beste afvalprestaties (conservatieve inschatting is 70% scheiding en 85kg restafval per inwoner).
- Deze variant komt tegemoet aan wens van de inwoners van de oud gemeente Haren om een variabel tarief te houden.

Nadelen:

- Hoewel 63% van de Groningse deelnemers aan het Inwonerspanel vindt dat deze variant leidt tot een eerlijke verdeling van de kosten, is maar 15% van hen voorstander van een variant op basis van Diftar.
- Op basis van ervaringen van andere gemeenten met invoering van diftar is de verwachting dat in het begin na invoering het aantal dumpingen en bijplaatsingen zal toenemen¹.
- Er zijn weinig vergelijkbare grote steden die Diftar hebben. Er is daardoor weinig kennis² van de effecten en gevolgen in een grootstedelijke omgeving.

Wat betekent dit voor inwoners:

- De inwoners van de oude gemeente Haren blijven invloed houden op de hoogte van hun afvalstoffenheffing.
- Voor de inwoners in de oude gemeente Ten Boer en de oude gemeente Groningen is dit een nieuwe variant. Inwoners die het afval goed scheiden kunnen hun afvalstoffenheffing verlagen. Inwoners die het afval niet goed scheiden gaan ten opzichte van de huidige systematiek meer betalen. Hoe dit er financieel precies uit komt te zien zullen we nader uitwerken.

¹ Papier-, glas- en textielcontainers kunnen vervuild worden omdat inwoners hun restafval daarin dumpen. Dit werkt kostenverhogend. Dit probleem kan worden opgelost door tijdelijk in te zetten op extra handhaving, inzet van extra BOA's en extra controle. Hier is dan wel tijdelijk extra capaciteit voor nodig.

² Naast middelgrote steden als Nijmegen (177.000) en Enschede (159.000) zijn er geen voorbeelden van vergelijkbare grote steden als Groningen (meer dan 200.000) met Diftar. In steden is er vaak sprake van minder sociale cohesie en sociale controle. Dat maakt dat er meer kans is op bij plaatsingen en het dumpen van afval in de omgeving of in papier-, glas- of textielbakken. Daarnaast is er in compacte binnensteden minder ruimte voor afvalvoorzieningen en hebben mensen minder ruimte in en om het huis om afval te scheiden.

Stijging afvalstoffenheffing

In 2021 zal de afvalstoffenheffing met +/- € 20 per aansluiting stijgen ongeacht welke variant u kiest. De afgelopen jaren zijn de kosten voor inzameling en verwerking van huishoudelijk afval deels bekostigd uit de voorziening afvalstoffenheffing. Dit zorgde voor een verlaging van het tarief in Groningen. In 2020 stijgen de kosten door gestegen lonen en prijzen en hogere overhead.

Tot dat de harmonisatie rond is mag deze stijging niet worden gedekt door indexering van de afvalstoffenheffing. Daarom wordt de stijging door de voorziening gedekt. De voorziening zal hierdoor eind 2020 nagenoeg uitgeput zijn. Om weer kostendekkend te zijn zal het tarief in 2021 moeten stijgen.

Voorkeur

Wij hebben verschillende mogelijkheden uitgewerkt met een oplopend ambitieniveau. Graag horen we richtinggevendende uitspraken over uw voorkeur t.a.v. verdere uitwerking.

Naar welke variant(en) gaat de voorkeur voor verdere uitwerking uit?

Welke variant(en) wilt u verder uitgewerkt zien? Ons verzoek is dat u de voor u meest kansrijke varianten selecteert voor verdere uitwerking.

Welke groepen in de Groningse bevolking vragen aandacht bij de keuze voor een bepaalde variant?

Wij vinden het belangrijk dat alle inwoners in staat zijn om hun afval te scheiden. Dit is met name relevant bij de variant Diftar per aanbidding. Mocht deze variant verder worden uitgewerkt, dan stellen we voor dat we specifieke maatregelen uitwerken om ouderen die niet meer vitaal zijn, minima en mensen met een beperking of chronische ziekte te faciliteren, als ze zelf niet in staat zijn om afval te scheiden.

Aanpak voor grofvuil

In de verkenning hebben we vijf verschillende opties uitgewerkt voor de aanpak van grofvuil. Mocht uw voorkeur uitgaan naar de variant Diftar per aanbidding, dan is de vervolgvraag: heeft u een voorkeur voor de verdere uitwerking van een van de opties voor de aanpak van grofvuil? Aanleiding voor deze vervolgvraag is dat we verwachten dat er meer grofvuil op straat komt bij Diftar per aanbidding en dat we daarom met voorstellen komen over hoe we dit het beste kunnen aanpakken.

Heeft u aanvullende wensen t.a.v. uit te werken flankerend beleid?

We denken dat flankerend beleid vooral aan de orde is mocht u kiezen voor uitwerking van de variant Diftar. Wij stellen voor dat we flankerend beleid uitwerken voor specifieke doelgroepen, de aanpak van grofvuil, de aanpak van bijplaatsingen en communicatie richting de diverse groepen in onze gemeente.

Samenvattend

Met deze brief benoemen we aandachtspunten die relevant zijn voor ons nieuwe afvalbeleid. Hierbij ontvangt u tevens een brief met reacties op de moties afvalbeleid. Daarnaast is als bijlage een uitgebreide onderbouwing te vinden in de bijgevoegde verkenning “Minder afval en meer afvalscheiding in de gemeente Groningen”. Aan de hand van deze verkenning willen wij opiniërend met u in gesprek over de keuzemogelijkheden zodat u richting kunt geven en uw voorkeur uit kunt spreken voor verdere uitwerking. Om u te faciliteren bieden we u een “technische sessie” aan op 15 januari. Tijdens deze sessie kunt u al uw technische vragen aan de betrokken ambtenaren voorleggen. Daarnaast kunt u desgewenst aangeven welke informatie u nodig heeft om in mei een besluit te kunnen nemen.

Wij zullen de uitkomsten van dit gesprek gebruiken om een nieuw afvalbeleidsplan te maken voor de komende jaren. In dat plan zullen we onder andere verder ingaan op de kosten, sociale impact, de impact op de openbare ruimte en de effectiviteit van de gekozen voorkeursvariant(en). In de tussentijd zullen we met inwoners in gesprek gaan zodat we rekening kunnen houden met hun wensen in de verdere uitwerking. Het afvalbeleidsplan zal in mei ter vaststelling aan u worden voorgelegd. Daarna zullen we zorgen voor operationalisering van de afspraken zodat het afvalbeleid vanaf 1 januari 2021 is geharmoniseerd.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

burgemeester,
Koen Schuiling

secretaris,
Christien Bronda

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.